

Veza s tradicijom bila je također izrazita i u »Četiri pokreta za gudače« Milana Ristića koji su sa svojim klasičnim redosljedom stavaka podsjećali na Prokofjeva, posebno u četvrtom stavku. Dubravko Detoni s djelom »Utjecaji« (Assonance 2) za violončelo i orkestar, stvorio je također mozaik efekata i dosjetaka pri čemu je solist Vlado Požar izvođeći razne flažoletne tonove i glisanda preko mikrofona, davao tim efektima nove dimenzije, što je sve moglo biti zanimljivo i u izvedbi dobro, ali je ostalo kao nedorečeni odgovor. Naime, zašto neka djela koja se sa stoje od raznovrsnih i zapravo bogatih efekata bez uže povezanosti ipak nemaju čvršći oblik da bi i time postale cjelovitije kompozicije, kao što je to slučaj s djelom »Floreal« Milka Kelemena. Završno djelo »U početku bijaše ritam« kojim je Boris Papandopulo dao sretnu povezanost između efekata i oblika djelovala je zaista i moderno i cjelovito u svojoj ritmičkoj čvrstoći i zvukovnom kolorizmu, kao i u do-rečenosti.

Na kraju ovog koncerta postavlja se, bez prejudiciranja, jedno pitanje: »Što će od svega toga ipak ostati?« Sigurno je ipak jedno, a to je, da će razna traženja nekoga inspirirati da sve dosadašnje tekovine novog zvuka možda sretnije iskoristi, kao što to uostalom imamo kod nekih avantgardnih djela koja su već postala klasična, a vrijeme će biti najbolji sudac i selektor da ostavi ono što će u sebi i dalje zadržavati obilježja označena u samom imenu ove umjetnosti.

Nakon završetka Jugoslavenske muzičke tribine održane u Opatiji od 3. do 7. ovog mjeseca potrebno je napraviti bilancu ovogodišnjih dostignuća na ovoj po redu osmoj manifestaciji suvremene jugoslavenske glazbe. U ukusnom prospektu, uz četiri broja informativnog biltena donijet je s nekim malim izmjenama pregled stvaralaštva u svim našim republikama, a mnogi autori dali su tumač nekim svojim djelima. Statistički gledajući Tribina je obuhvatila dvanaest »živih« koncerata, od toga tri simfonijska, jedan zborni, osam komornih odnosno solističkih, nadalje deset raznih koncerata s magnetofonske vrpce u što je uračunat i prijenos televizijskih opera »Tri legende« Stanka Horvata iz RTV Zagreb (kao praižvedba). Dodaju li se tome i tri klubska domjenka s predavanjima, raspravama i razgovorima o problematici suvremene glazbe i izmjeni iskustava među stvarateljima — eto, to je zaista neobično ispunjen program petodnevno rada VIII Jugoslavenske muzičke tribine.

V. F.

Iz Pule

Svećenik Marijan Milovan ostvario je u Istri zamisao da s poznatim solistima riječke Opere organizira koncert-predavanja o velikim hrvatskim skladateljima. Održao je

takvo koncert-predavanje u jesen 1970. o Ivanu pl. Zajcu u Puli; imalo je svrhu da upozna širu publiku, napose mladež, s radom znamenitog hrvatskog skladatelja.

Ove godine 7. XI u dupkom punoj dvorani sv. Antuna u Puli gosti iz Rijeke i Marijan Milovan održali su koncert-predavanje o Jakovu Gotovcu. Nastupili su: Mirjana Šebalj, sopran; Blanka Zec, alt; Ljubo Strgačić, tenor; apsolvant akademije Nina Kraljić, pratnja na glasoviru. Na programu je bilo nekoliko značajnijih arija iz Gotovčevih opera i vokalnolističkih kompozicija za glasovir, uz predavanje o životu i radu J. Gotovca. Publika je bila oduševljena Gotovčevim arijama **Što je Ero, Đula pred kućom sjedila** i dr., a posebno arijom **Oda zemlji** iz opere **Mila Gojsalića** (u izvođenju Marijane Šebalj).

Fabijan Rajič

VIJESTI

XIX međunarodno natjecanje u polifonijskoj glazbi „Guido d'Arezzo“

Arezzo, 25-29 kolovoza 1971.

25. kolovoza ove godine zavijorile su zastave 16 narodnosti na kopljima što u Arezzu okružuju strogi kip samostanca Gvida. Natječaj, koji se od 1952. ponavlja svake godine, postao je internacionalni »Concorso polifonico di Arezzo«, podigao se na visoku umjetničku razinu i danas je poznat kao jedno od najcjeljenijih vokalnih natjecanja na svijetu. Ove se godine skupilo 29 pjevačkih zborova i preko tisuću pjevača iz 16 država: Argentina, Austrija, Belgija, Bugarska, Čehoslovačka, Grčka, Francuska, Jugoslavija, Mađarska, Njemačka, Poljska, Portugal, Rusija, Sjedinjene Američke Države i Italija. Dvadeset i devet zborova: 11 talijanskih i 18 inozemnih.

Program je, elegantno opremljen, manifestacije podijelio u šest kategorija: zborovi mješoviti, muški, ženski, dječji, folkloristički i gregorijansko pjevanje. Za svaku kategoriju predviđena je bila po jedna obvezatna skladba koju bi uprava natjecanja saopćila neposredno prije same izvedbe i nije mogla biti izmjenjena, te jedna skladba slobodnog izbora što bi je predložili upravi prije koncerta. To prema našem sudu ipak pokazuje veliku ozbiljnost.

Koncerti su davani u malom ali predivnom kazalištu »Petrarca«, koje je ove godine izgleda obnovljeno.

Žiri na visokoj međunarodnoj razini bio je sastavljen od pet članova za svaku kategoriju. Preko dana bi pomnivo slušali eliminatorne izvedbe, te najbolje zbrove pripuštali večernjim natjecanjima. Članovi su žirija morali obrazložiti ocjene bilo negativne bilo pozitivne. Za stolom, gdje je predsjedao pravnik Bucciolotti, mijenjali su se članovi žirija, maestri: G. Confalonieri, G. Piombini, A. Renzi, L. Virgili, A. Zecchi (Italija); F. De Nobel, G. Gulvas, A. Williams, L. Klos, P. Kuehn, i don Mengozzi i P. Pallini za gregorijansko pjevanje.

MANIFESTACIJE

U srijedu, 25. kolovoza, navečer pri otvorenju ceremonijala kazalište je bilo krcato svijeta. Iza uvodnih riječi Prefekta i Sindika natjecali su se dječji zborovi: iskrena i prostodušna manifestacija nevinosti i ljepote. Prva je nagrada natjecanja pripala najboljem zboru djevojčica »Tolbuhin« (Bugarska), a slijede ih »Cvrčak« iz Liona (Francuska) i dječji zbor iz Maribora (Jugoslavija).

Četvrtak je bio dan intenzivnog rada. Dok su se u gradskom kazalištu ujutro i poslije podne odvijala eliminatorna natjecanja 18 zborova (obvezatna je skladba bila »Jubilat Deo« od A. Banchierija), dotle su se u crkvi sv. Franje natjecala četiri zborova u gregorijanskom pjevanju. Prvu nagradu zaslužio je dobio zbor djevojčica iz Bugarske, dok je druga pripala »Komornom zboru glazbenog Liceja« iz Beča (Austrija) a treća »Zboru sv. Cecilije« iz Cadidavida (Verona).

Istoga se je dana navečer na pozornici kazališta pojavilo šest zborova koji su se probili u FINALE (nerazumljivo je zašto su isključene Poljska i Čehoslovačka). Obvezatna skladba za sve zbrove bila je kompozicija mladog umjetnika H. Haselboeckea »Erschienen ist der herrlich Tag« i jedna po slobodnom izboru. Već je bilo otkucalo pola noći kad je žiri objavljivao rezultate natjecanja:

- I klasifika: Komorni zbor iz Talina (SSSR-Estonija) 186 bodova;
- II klasifika: Zbor glazbenog liceja iz Beča (Austrija) 181 bodova
- III klasifika: Komorni zbor iz Hausena (Njemačka) 178 bodova
- IV klasifika: Komorni zbor iz Peci (Mađarska) 170 bodova Dobro peto mjesto, Sveučilišni zbor iz Rima (Italija)

I u petak se radilo prije i poslije podne. Ujutro su se natjecali na ispadanje 18 zborova kategorije »Folklorne pjesme.« Svi su pjevači bili obučeni u raznobojne narodne nošnje i pjevali su najljepše narodne pjesme svoga kraja. Tekst i melodija pjevali su o ljubavi, patnji, radu...

Za finalno bodovanje navečer je odabrano šest grupa iz folklorne kategorije i postigle su slijedeću klasifikaciju:

Prva: Komorni zbor Talin (Etoninija) SSSR)

Druga: Komorni zbor Instituta Penev iz Sofije (Bugarska)

Treća: Komorni zbor iz Peci (Mađarska)

Poslije podne slušali smo i devet ženskih zborova (obvezatna je skladba bila »Hodie Christus natus est« u tri glasa od Monteverdija). Navečer je prvu nagradu od ženskih zborova dobio beogradski zbor »Collegium musicum« — jedinstven slušaj na natjecanju — dirigent je bio žena: Darinka Matić. Druga je nagrada otišla u Bugarsku, a treća u Mađarsku.

U subotu natjecale su se četiri muška zbora. Prva nagrada nije nikome dodijeljena, a drugu su dobili Nijemci iz Hausena. Poslije podne i u predvečerje zborovi su se razišli po mjestima Provincije i davali koncerte po crkvama i trgovinama. Navečer smo u mjesnom kazalištu slušali izvanredno uspjeti koncert što su ga za goste priredili zborovi iz Arezza, Rima i Springfielda (Missouri, U. S. A.).

NAGRADE I ZAVRŠNI KONCERT

U nedjelju prije podne u 10,30 u crkvi S. Maria della Pieve slušali smo izvanredni koncert crkvene glazbe. Sveučilišni zbor iz Varšave pjevao je skladbe starih nepoznatih poljskih majstora, Gomolke, Obrechta i J. S. Bacha. Zbor iz Hausena otpjevao je »Ave Maria« od M. Baumanna (1917) i »Laudes creaturae« od C. Orffa (1895); a zbor iz Cagliarija crkvene skladbe Monteverdija, Palestrine i Viadane. Mađarski pjevači izveli su »Pange lingua« za zbor i orgulje od Z. Kodalia. Ruskij zbor iz Estonije predstavio se misom »Aeterna Christi munera« od Palestrine.

Natjecaj je završen u nedjelju navečer u kazalištu »Petarcarca«. Zgrada je bila krcata: prisutni su bili i narod i vlasti. U završnom koncertu sudjelovalo je sedam nagrađenih zborova: prvi i drugi I. i V. kategorije, te prvi II. III. i IV. kategorije.

ZAPAŽANJA

Natjecanje u Arezzu po kvaliteti bilo je na najvišoj umjetničkoj razini: bilo po ozbiljnosti organizacije (neka je zato hvala Udrženju prijatelja glazbe koje ovo natjecanje svake godine organizira) bilo po umjetničkoj visini i spremnosti zborova koji nastupaju na natjecanjima.

Netalijanski zborovi, kao uvijek, i ove su godine pobijedili u svim kategorijama. U čemu bi bila tajna tog uspjeha netalijanskih zborova? Jednostavno: škola! Gotovo svi zborovi imaju tjedno samo dvije vježbe. Ali je zato kod svih dotičnih narodna glazba — pjevanje — ob-

vezatno gradivo u svim razredima niže i srednje naobrazbe, a kod nekih i dalje.

Arezzo je još jednom potvrdio činjenicu da je crkvena glazba liturgijska i duhovna (neliturgijska) nenadoknadiva.

Interesantno je da su gregorijanske napjeve najbolje i najautentičnije otpjevale na latinskom jeziku djevojčice iz Bugarske. Vokalnu klasičnu i modernu polifoniju, opet na latinskom jeziku, najbolje su otpjevali i najviše je gaje zborovi u Rusiji, Mađarskoj, Poljskoj i Jugoslaviji kao i zborovi Njemačke i Austrije. »Rimsko pjevanje«: gregorijanski koral i vokalna klasična polifonija, koji su nastali i do najvišeg se umjetničkog dostignuća popeli na obalama Tibera, preselili su se na obale Visle, Volge i Dunava.

Redovnik-samostanac Guido d'Arezzo, koji je prije tisuću godina postavio temelje monodičkog pjevanja, može biti ovim svakodnevijim smotrama: umjetnosti, civilizacije, kulture, obaveza prema umjetničkoj baštini kao i autentične i duboke duhovnosti.

Drugi susret talijanskih glazbenika franjevac

Loreto, 6—8. srpnja 1971.

Nakon susreta u Asizu (1968.) talijanski glazbenici-franjevci upriličili su i drugi nacionalni susret. Za sjedište sastanka odabrali su Loreto, gdje su njih osamdesetak zajednički proučavali, raspravljali, izvještavali... Kongresisti su se 5. srpnja navečer svi našli na okupu. Među njima su zapaženi i neki eminentniji talijanski crkveni glazbenici, kao: E. Nicolini, M. Miolli, A. Santini, P. Patuelli, Z. Vitone itd. Prispjeli su i mnogi telegrami, a osobito je zanimanje pobudio telegram preuzv. mons. A. Mistroriga, predsjednika talijanskog cecilijanskog pokreta.

Susret je otvorio mons. dr. Ferdinand Haberl, predsjednik Instituta za crkvenu glazbu u Rimu, predavanjem »Tradicija i obnova crkvene glazbe«, nakon čega se razvila živa diskusija. Vjernici duhom i tijelom sudjeluju kod svetih čina kad aktivno prate »osjetne akcije« i zapažaju vanjske »znakove«. Aktivno sudjelovanje nužno traži »nove glazbene oblike« dostojne liturgije; posebno antifonalna psalmodija mora odgovarati duhu i osjećajima modernog čovjeka. Problematičan je oblik recitativa. Liturgijska glazba, ako želi biti dostojna liturgijskih svečanosti, mora se razlikovati od »profane« glazbe kojoj nije mjesto u hramu Božjem.

Prvi je dan osvjetljena tema: »Situacija i pogled u budućnost talijanskih glazbenika franjevaca iza prvog susreta u Asizu«. Pošto je mo. Santini, predsjednik udruženja, pozdravio prisutne, tajnik udruže-

nja o. P. Patuelli predložio je kongresistima raspored predavanja i način rada. Temeljne točke:

- stanje zvanja i glazbenih nauka;
- kako ostvariti glazbeno-liturgijsku službu u kućama odgoja, u župama, u ostalim crkvama;
- diplomirani maestri i njihova aktivnost.

Grupe su, razdijeljene po obiteljima, posvetile prvu polovicu radnog dana diskusijama i pregledu koliko su pojedine obitelji ostvarile u obnovljenoj liturgiji i glazbi. Poslije podnevne analize dobili su slijedeće rezultate:

1. U sve četiri franjevačke obitelji zapaža se kriza zvanja koja se osjeća u nauku opće a u liturgijsko-glazbenoj formaciji posebno.
2. Liturgijsko-glazbeni pravac usmjeren je u svjetlu i direktivama pokoncilске obnove. Pjevačkih je zborova sve to manje, a pučko pjevanje prevladava. Izbor onoga što se ima pjevati na žalost nije uvijek na visini prema pravim glazbenim kriterijima.

Dugi dan bio je posvećen praktičnom »podanašnjenju« (aggiornamento) preko slušanja-audicija. Predavao je o. E. Nicolini dirigent i umjetnički vođa pjev. zbora »I cantori di Assisi«. Poslije uvodnih riječi o vrijednosti liturgijskog pjevanja i aranžmanu zbor-vjernici, praktično je pokazao ljepotu i potrebu pjev. zborova u liturgijskom pjevanju. S grupom svojih pjevača izveo je skladbe iz bogatog repertoara od srednjovjekovnih franjevačkih monodija do najmodernijih vrijednih spirituala. Drugi dan bio je blijed za razliku od prvog, manje »borben« da bi izazvao jaču diskusiju i zalaganje. O. Nicolini svojom dobrotom i blagošću znao je slušačima prenijeti iskustvo radine razboritosti i ustrpljivosti, posebno pak u tome kako treba osnivati zborove i raditi s njima. Zanimljiva je bila i zbirka skladbi što ju je on predložio kao primjer za formiranje repertoara.

Treći je dan bio buran. O. Nicolini ujutro je održao majstorsko predavanje na temu »Pučko pjevanje poslije Sabora«. Upozorio je na štetni pojam »lakoumnosti« (faciloneria). Taj se pojam temelji, tj. zasniva na površnosti i nepripravnosti. Nastup pokoncilské obnove došao je brzopleto: zatekao nas je sve nepripravne i nespремne i u liturgiji i u glazbi. Tako je nastala trka, »trka« za skladbama bez ikakve umjetničke vrijednosti, a nemamo ni pravih crkvenih pučkih popijevki. Ako želimo da liturgijska pučka popijevka u liturgijskim skupovima postigne puni uspjeh, mora se:

1. Iznova provesti pregrupiranje: pučko pjevanje neka se izjednači umjetnoj, klasičnoj glazbi. Uspostavimo dva jednaka člana u liturgijskom pjevanju: zbor i vjernici. Čitavo crkveno pjevanje ne

Sestre redovnice na sastanku... liturgijske glazbe

**Pokrajinski glazbeno-pastoralni
sastanak Triju Venecija za redov-
nice od 30. kolovoza do 4. rujna
1971. godine FIETTA (Treviso)**

pripada ni pjevačkom zboru ni skupu vjernika: nužno se mora među njima podijeliti što na ko ga spada.

2. Provesti autentičnu i potpunu pokoncilsku obnovu u crkvenom pjevanju. Treba stvoriti mnogo vrijednih liturgijskih pučkih pjevki. Jedino u svjetlu ovakvih načela pučko pjevanje dobiva efikasnu i društvenu vrijednost ukoliko u sebi ima sakramentalnu snagu koja se ostvaruje u liturgijskom sudjelovanju.

Kriteriji po kojima ocjenjujemo vrijednost zbiljskog liturgijskog pučkog pjevanja:

- Očistiti neke predrasude koji su nastale poslije Koncila: Crkva ne želi udaljiti glazbu iz liturgijskih čina, ona je želi samo zaokrenuti.
- Umjetnička ocjena: nije svaka pučka popijevka liturgijska popijevka zato jer se pjeva u crkvi, niti je svako pjevanje u crkvi pučko pjevanje.
- Slijediti ideal prirodno naravne ljepote. Gajiti prirodnu glazbu ne znači odreći se vlastite umjetničke svijesti. Gajiti prirodnu glazbu znači »znati glazbu« i biti umjetnički zreo. Narodna glazba zahtjeva skladateljsku tehniku... Tradicionalni folklor raznih krajeva osnovno je sredstvo da stvorimo jednostavnu i narodnu glazbu.
- Tekst određuje oblik: staro je to načelo, ali uvijek novo. Pučko pjevanje nastaje od govornog ritma, a profano od pokreta. Zato liturgijsko pučko pjevanje mora voditi računa o riječi: i to o riječi u prozi, a ne o riječi u pjesmi (strofama).

Poslije podne predložen je Statut udruženja i praktične norme koje treba provesti. Za vrijeme susreta kongresisti su ne samo radili nego su i molili i duhovno se zabavljali. Posebno treba istaknuti:

- Svakodnevno su zajednički molili liturgijske časove: Pohvale i Večernju na novi način kako ga je reformirala Kongregacija kulta.
- Marijanska liturgija i koncert na orguljama mo. o. Santinija u loretskoj bazilici.
- Zadnje večeri koncelebraciji je predsjedao preuzv. g. biskup mons. Aurelij Sabattani, a pjevali su: Zdravo, majko sveta (L. Migliavacca); tropirani Kyrie (M. Vitone); Svet (A. Martorell); Jaganjče Božji (M. Menichetti); Gdje je ljubav (T. Zardini). Skladbe su pjevali na talijanskom jeziku.

Susret, franjevački veseo, za vrijeme skupa sazrijevao je u zajedničku vezu ljubavi koja je na sve ostavila, ako ne drugo, iskustvo i ugodnost kršćanskog i zajedničkog franjevačkog života.

A. M.

Veoma sretnim izborom izvanredno prikladna kuća na obroncima povijesne i slavne Grappe stavljena je na raspolaganje ss. redovnicama za simpozij o liturgijskoj glazbi. Divna priroda i ugodan smještaj mnogo su doprinjeli da je susret proučavanja odlično uspio. Strinski dijalog... »postkoncilski«... učinio je oko 200 redovnica tih dana zaboravilo na razliku uniformi, stvorio je među njima intimnu neposrednost jedne obitelji i svaki su problem beskompromisno postavile na ogranj Istine.

Preuzv. mons Antonio Mistrorigo, predsjednik za obnovu svete liturgije i talijanskog cecilijanskog pokreta, pri talijanskim biskupskim konferencijama, prikazao im je i stavio vruće na srce veliku skrb sv. Crkve za pjevanje kod obnovljenih svetih obreda. Njegova prisutnost i iskustvo svakodnevno su pratili veseli i uspješni rad kongresa. Crkva i njezino naučiteljstvo preko riječi svoga biskupa razjašnjavala je, tumačenje i posebno vodila predavanja i debate ovog sretno izabranog i stručno pravilno vođenog sastanka.

Salezijanac don Vjekoslav Baroso praktično je pokazao kako treba u životu provoditi važne direktive u liturgijskoj obnovi i uzeti ispravan kriterij za pravilan izbor i izvedbu liturgijskih napjeva. U tome mu je mnogo pomogla živi i neumorni pokretač kongresa s. Pierina Meneghin, kćeri sv. Josipa.

Uvjerljiva riječ o. Pellegrina Ernetija, benediktinca s otoka s. Giorgio u Veneciji, o »Sensus Ecclesiae« ostavila je jak dojam i duboko uvjerenje na sve prisutne o nužnosti da Bogu pjevamo samo ono gdje se »Sveto« i »Lijepo« u blagoglasnoj i pobožnoj sintezi, u punom izražaju vjere na slavu Boga i sagradnju mističnog Tijela.

Predavanje mons. Marija Vierija, generalnog sekretara talij. cecilijanskog pokreta puno je živih primjera, audicija, dijaloga. Tema predavanja »Bogu dostojna hvala« duboko je prodrila u bit liturgijskog pjevanja osobito tehničko umjetničkom pogledu. Liturgijska glazba mora imati svoju jasnu liniju, čistu fizionomiju te ne smije biti podređena subjektivnom utjecaju dirigenta koji neki put i nema čiste i jasne ideje o liturgijskoj glazbi. Liturgijska glazba mora slijediti ispravne direktive svete umjetnosti, direktive koje su sposobne da je sačuvaju od sezone pomodne pro-

laznosti, što je vlasitito lakoj i zabavnoj glazbi. Obnovljena liturgijska glazba mora posjedovati unutarnju sposobnost da moli« pjevajući, da zna razlikovati ispravno od ugodnoga, a to je rezultanta »škole« i »sposobnosti za rasuđivanje«.

»Leit-motiv« svih pet dana sastanka bio je upravo »škola« ispravnog rasuđivanja. Repertoar što smo ga uvježbali i izvodili dao je materijala za proučavanje i za način rada, a izabrali su ga s mnogo ljubavi i sposobnosti organizatori kongresa.

Živo sudjelovanje mons. Iginija Roggera, upravnog savjetnika tri-venecijanske komisije, potvrdilo je na »znanstvenom sastanku« što današnji liturgičar-glazbenik za obnovljenu liturgijsku glazbu mora izvoditi kao pravu glazbu u smislu »Sensus Christi«.

Dnevni se red sastojao od: ujutro Pohvale i razmatranje, što ih je uvijek predvodio preuzv. mons. Mistrorigo; predavanja i diskusije raznih predavača; praktične vježbe i traganje kako ćemo pomoći raznim zajednicama u pronalaženju dobrog repertoara; spremanje glazbeno-liturgijskog programa za sv. misu. Dan bi završavali euharistijskim slavljem.

Na završetku kongresa 3. rujna, na svetkovinu sv. Pija X. u Riese, rodnom mjestu svetoga Pape, misa je bila najuzvišeniji momenat sastanka na rastanku. Koncelebraciju je predvodio Nj. uzorist patrijarha iz Venecije mons. Albino Luciani, biskup Treviza mons. Antonio Mistrorigo i mons. Cunial. Mons. Luciani sretno je izabrao misao za razmatranje toga dana, rasvjetlio temu svetoga Pija X: neka narod u crkvi ne pjeva »za vrijeme mise«, nego neka »pjeva misu«. Svetu su misu pjevali ujedinjeni glasovi i srca svih ss. posjetnica sastanka s pjevačima iz Riese, a dirigirao je don Vjekoslav Baroso. Crkva toliko draga sv. Ocu »Motu propria«, odzvanjala je moleći glasovima i radosnim i zanosnim tonovima.

Uvečer istoga dana vokalni koncert uz pratnju orgulja kao da je rekao posljednji **zbogom** ili još bolje **doviđenja** svim kongresisticama Zborom je dirigirala s. Pierina Meneghin, a na orguljama je pratila prof. Fiorella Brazzala, profesorica na konzervatoriju u Veneciji.

A.M.